

Kāpēc jāreģistrē preču zīme

Pieaugot «pareizā» biznesa lomai, kā arī tam «sakārtojoties», arvien biežāk tiek aplūkoti dažādi jautājumi, kas saistīti ar uzņēmumu intelektuālo īpašumu un, jo īpaši, ar preču zīmēm.

Latvijas Republikas Likumā «Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm» (turpmāk — Likums) preču zīme tiek definēta kā apzīmējums, kuru lieto, lai kāda uzņēmuma preces atšķirtu no citu uzņēmumu precēm. Arī pakalpojumu sniedzēji var izmantot apzīmējumu, kurš dod iespēju kāda uzņēmuma pakalpojumus atšķirt no citu pakalpojumiem. Šajā gadījumā apzīmējumu sauc par pakalpojumu zīmi. Vienkāršības dēļ gan vienas, gan otras saukšim par preču zīmēm vai vienkārši — zīmēm.

Kas var iegūt tiesības uz preču zīmi? Jebkura fiziska vai juridiska persona.

Cik preču zīmes var piederēt vienam īpašniekam? Neierobežots skaits.

Kas ir preču zīmes reģistrācija? Preču zīmes, kā jau tika teikts, ir intelektuālā īpašuma veids, kuru, tāpat kā jebkuru citu īpašumu, aizsargā valsts likumi. Pilnu tiesisko aizsardzību Latvijā iegūst tikai tās preču zīmes, kuras ir reģistrētas valsts iestādē — Latvijas Republikas Patentu valdē. Vietējie pieteicēji var iesniegt preču zīmju reģistrācijas pieteikumus gan paši, gan ar savu pilnvaroto pārstāvju starpniecību, ārzemju pieteicēji — tikai ar Latvijas Patentu valdē reģistrētu patentpilnvaroto starpniecību.

Preču zīmes reģistrācijas pieteikumā jābūt norādītam preču sarakstam, kurām pieprasīta zīmes aizsardzība. Un zīme tiek reģistrēta attiecībā uz šī saraksta precēm (ideālā gadījumā — visām saraksta precēm, bet dažām precēm reģistrācija var arī tikt atteikta). Precēm pieteikumā jābūt noteiktā veidā klasificētām. Latvijā ir pieņemta Preču un pakalpojumu starptautiskā klasifikācija zīmju reģistrācijai, kuras pašreizējā redakcija visas preces un pakalpojumus iedala 42 klasēs.

Pēc atbilstības pārbaudes Likumā noteiktajiem kritērijiem (preču zīmes ekspertīzes) zīme tiek iekļauta Valsts preču zīmju reģistrā. Reģistrētās zīmes tiek publicētas Patentu valdes oficiālajā biļetenā «PATENTI UN PREČU ZĪMES», kurš šobrīd iznāk reizi mēnesī.

To ārvaistu, kuras ir Madrides Nolīguma vai Madrides Protokola dalībnieces, pieteicēji

var saņemt preču zīmes reģistrāciju Latvijā, arī iesniedzot caur savas valsts patentu iestādi starptautisko pieteikumu, kurā ir norādīta Latvija. Ziņas par šīm reģistrācijām tiek publicētas speciālā Madrides reģistrāciju biļetenā.

Preču zīmes reģistrācija Latvijā dod reģistrētās preču zīmes īpašniekam izņēmuma tiesības uz tās izmantošanu. Bet šīs tiesības ir spēkā nevis visā pasaulē, bet tikai Latvijas robežās. Kad preces ar noteiktu preču zīmi nonāk citas valsts tirgū, vajag parūpēties par tiesību iegūšanu uz preču zīmi šajā valstī. Lielākajā daļā valstu preču zīmes reģistrāciju var iegūt, izmantojot abas iepriekš minētās procedūras. Reģistrācijas veida izvēle — tas jau ir atsevišķs jautājums.

Bez tam svarīgi ir atcerēties, ka tiesības uz zīmi ir spēkā nevis vispār, bet tikai attiecībā uz tām precēm, uz kurām saņemta reģistrācija, kā arī attiecībā uz līdzīgām precēm. Preču līdzības jēdzienu Likums skaidri nedefinē, tāpēc te ir plašas iespējas interpretācijai. Tātad gan zīme, gan preces var būt «mazliet citādi». Bet konflikta gadījumā savas tiesības uz šo «mazliet» nāksies aizstāvēt cīņā. Tāpēc labāk iepriekš labi apdomāt gan preču sarakstu, gan zīmes veidolu.

Cik ilgi ir spēkā preču zīmes reģistrācija? Latvijā tā darbojas desmit gadus. Pēc šī termiņa izbeigšanās reģistrāciju var uzturēt spēkā mūžīgi. Ar to preču zīme atšķiras no visiem citiem intelektuālā īpašuma veidiem.

Īpašnieka tiesības uz viņa preču zīmi sauc par izņēmuma tiesībām.

Ko nozīmē: izņēmuma tiesības uz preču zīmi? Pirmām kārtām, tās ir tiesības aizliegt trešajām personām izmantot identisku vai būtiski līdzīgu preču zīmi. Var, protams, arī neaizliegt. Bet, ja atļaut, tad labāk jau par naudu. Likumā paredzētas īpašnieka tiesības nodot preču zīmi citām personām. To var uzskatīt par preču zīmes kā īpašuma pārdošanu, ja, protams, preču zīmes nodošana notiek uz komerciāliem pamatiem, bet ne organizatorisku vai citu iemeslu dēļ. Šī nodošana var attiekties uz vienu precī, vairākām precēm (daļēja nodo-

šana, t. i., tiek nodota it kā «daļa» zīmes) vai uz visām precēm (pilnā nodošana), attiecībā uz kurām ir reģistrēta zīme. Zīmes nodošanai jābūt noformētai ar attiecīgu līgumu, un šis līgums jāreģistrē Patentu valdē. Vēl īpašnieks var atļaut citam uz noteiktu laiku izmantot preču zīmi attiecībā uz vienu, vairākām vai visām precēm, uz kurām zīme ir reģistrēta. To var salīdzināt ar zīmes nomu. Bet to sauc par preču zīmes licenci. Preču zīmes licence arī tiek noformēta ar attiecīgu līgumu, kura puses sauc licenciārs (tas, kurš nodod) un licenciāts (tas, kurš saņem). Licenciāta tiesības izmantot zīmi arī tiek atzītas pēc licences līguma reģistrācijas Patentu valdē. Piebildsim, ka licences «daļējais» raksturs var attiekties ne tikai uz preču sarakstu, bet arī uz teritoriālo aspektu. Tātad licenciātam var atļaut izmantot zīmi attiecībā uz daļu vai visām saraksta precēm ne visā Latvijas teritorijā, bet, piemēram, tikai Madonas rajonā.

Bet tas, kurš izmanto svešu reģistrētu preču zīmi bez atbilstošas atļaujas, tas izdara tiesību pārkāpumu, kuru sauc par preču zīmes pārkāpumu. Jebkurš likumpārkāpums ir sodāms, un tam, kurš pārkāpj preču zīmi, Likums paredz šādas iespējamās sankcijas:

- pārkāpējam jāpārtrauc nelikumīga zīmes izmantošana;
- viņam ir jāatlīdzina sakarā ar preču zīmes nelikumīgu izmantošanu nodarītie zaudējumi, tai skaitā arī neiegūtā peļņa;
- viņam ir jāsedz tiesāšanās izdevumi, ieskaitot pilnvarotā honorārus.

Bet ko darīt ar precēm, kuras nelikumīgi bija marķētas ar svešu preču zīmi? Lai novērstu preču zīmes turpmākus pārkāpumus, preces var iznīcināt. Izdevumus, kas saistīti ar iznīcināšanu, protams, nāksies segt pārkāpējam. Ar likumīgā zīmes īpašnieka piekrišanu šīs preces var tikt atdotas viņam par pašzmaksu vai nodotas labdarības nolūkiem.

Lielākajā daļā valstu, arī Latvijā, tiesības uz preču zīmi var zaudēt, ja to bez attaisnojoša iemesla neizmanto noteiktu laika periodu (Latvijā — piecus secīgus gadus). Ja jau var «ciest» neizmantošanas dēļ, tad

taču ir jāzina, kas ir preču zīmes izmantošana. Atbilstoši likumam par preču zīmes izmantošanu uzskata tās lietošanu uz precēm, to iesaiņojuma, preču pavaddokumentācijā, preču vai pakalpojumu reklāmā vai citā saimnieciskajā darbībā saistībā ar attiecīgajām precēm. Par preču zīmes izmantošanu uzskata arī tādas preču zīmes lietošanu, kas atsevišķos nebūtiskos elementos atšķiras no reģistrētās preču zīmes, ja zīmes formā pieļautās izmaiņas neiespaido preču zīmes atšķirīgo raksturu un atšķirtspēju.

Latvijā tiek nodrošināta ne tikai reģistrētu, bet arī dažu neregistrētu, konkrēti plaši pazīstamu (vispazīnāmu) preču zīmju aizsardzība. Vispazīnāmas preču zīmes precīzu definīciju Likums nedod. Tomēr arī plaši pazīstamu preču zīmju īpašnieki dod priekšroku savu zīmju reģistrācijai. Tā Latvijā preču zīmes «COCA COLA» un «MARS» ir reģistrētas katra 16 veidos, preču zīmes «SAMSUNG» un «MERCEDES» — katra 6 veidos.

Netiek atļauta preču zīmes reģistrācija, ja tajā vai tās būtiskā daļā ir sajaucami atveidota, imitēta, tulkota vai transliterēta tāda zīme, kas pirms jaunākās zīmes pieteikuma datuma ir bijusi Latvijā plaši pazīstama zīme attiecībā uz identiskām vai līdzīgām precēm, kā arī attiecībā uz citām precēm, ja patērētāji var uztvert šīs preces kā saistītas ar plaši pazīstamo zīmi.

Tiesu strīdi preču zīmju lietās bieži ir ilgi un sarežģīti. Rodas vēl viens jautājums: vai var saņemt reģistrāciju attiecībā uz tām pašām vai līdzīgām precēm zīmei, kura sakrīt vai ir sajaucami līdzīga ar «parastu», bet ne plaši pazīstamu zīmi, kura jau tiek izmantota Latvijā? Ja šī zīme, kura nav plaši pazīstama, nav reģistrēta Latvijā, tad var. Pie tam, kā mēs jau teicām iepriekš, saņemot reģistrāciju, jūs varat aizliegt šīs svešās zīmes izmantošanu. Bet ja šī zīme ir reģistrēta? Kā uzmanīgs lasītājs varēja pamanīt, nekur nebija minēts, ka ekspertiem vajadzētu nepieļaut zīmju reģistrāciju, kas sakrīt vai ir sajaucami līdzīgas ar citām zīmēm, kuras ir agrāk reģistrētas vai pieteiktas reģistrācijai attiecībā uz tām pašām vai līdzīgām precēm. Tātad tas nav viņu pienākums. Bet, ja nav viņu pienākums, tad Latvijas eksperti to arī nepārbauda. Rezultātā Latvijā var saņemt reģistrāciju attiecībā uz tām pašām precēm un pat uz to pašu zīmi, kuru jau agrāk ir reģistrējis cits īpašnieks.

Bet tādas jaunākās zīmes reģistrācija pēc ieinteresētās personas, vecākās zīmes īpašnieka, pieprasījuma var tikt atzīta par spēkā neesošu. Pamēģināsim iedomāties sevi vecākās zīmes īpašnieka vietā. Mums taču kaut kādā veidā ir jāuzzina, ka ir parādījusies reģistrācija, kura pārkāpj mūsu tiesības. Bet tāpēc ir pastāvīgi jāseko publikācijām Patentu valdes biļetenā «PATENTI UN PREČU ZĪMES», kā arī Madrides reģistrāciju biļetenā. Reģistrācijas apstrīdēšanai Patentu valdes Apelācijas Padomē tiek doti tikai trīs mēneši.

Bet tagad iedomāsimies sevi tā vietā, kurš, nevēlēdamies pārkāpt svešas tiesības, vienkārši vēlas reģistrēt savu preču zīmi un tālāk dzīvot relatīvi mierīgi, nebaidoties no «ieinteresēto personu» protestiem. Acimredzot ir nepieciešams izvēlēties tādu zīmi, kura neizsauc nekādas pretenzijas. Bet kā to izdarīt, kā pat netišām nepārkāpt svešas tiesības? Tad taču ir nepieciešams izpētīt vairākus desmitus tūkstošus preču zīmju, kuras agrāk reģistrētas vai pieteiktas reģistrācijai Latvijā, kā saka speciālisti — jāveic meklējums. Parasts preču zīmes īpašnieks pats šādu meklējumu nevar veikt. Viņš to nevar izdarīt ar saviem spēkiem pat teorētiski kaut vai tāpēc, ka zināms daudzums preču zīmju reģistrācijas pieteikumu pastāvīgi atrodas Patentu valdē izskatīšanas stadijā, tie vēl nav publicēti, bet tiem ir prioritāte, salīdzinot ar jauno pieteikumu, tāpēc to izpētei ir nepieciešama pašas Patentu valdes palīdzība.

Un mēs nonākam pie secinājuma, ka tādā lietā kā tiesību iegūšanā uz preču zīmi un šo tiesību aizsardzībā ir riskanti un rezultātā neizdevīgi ekonomēt uz speciālistu pakalpojumu rēķina.

Likums dod tiesības blakus reģistrētai preču zīmei likt tā saucamo **brīdinājuma marķējumu**. Tā uzdevums ir brīdināt par izņēmuma tiesību esamību uz šo preču zīmi. Proti, preču zīmes īpašniekam ir tiesības (bet nav pienākums) blakus spēkā esošai reģistrētai preču zīmei novietot apli ietvertu burtu R, lūk, tā: ®. Tas acimredzot ir vārda «reģistrācija» pirmais burts. Nevajag jaukt apzīmējumus ® un © un lietot vienu otra vietā. Simbols © attiecas nevis uz preču zīmēm, bet uz autortiesībām, par kurām šobrīd mēs nerunājam. Vēl var izvietot uzrakstu «Latvijā reģistrēta preču zīme». Atzīmēsim, ka pie tam nenorāda, attiecībā uz kādām precēm zīme ir reģistrēta. Pati zīme atrodas uz preces, tās iepakojuma vai arī tiek lietota atbilstošu preču reklāmā.

Bez tam Likumā noteikts, ka preču zīmes īpašnieks nedrīkst maldināt sabiedrību, pievienojot brīdinājuma marķējumu tādai preču zīmei, kura nav reģistrēta Latvijā vai ārpus tās. ®

TRIA ROBIT
PATENTU AĢENTŪRA

Tel.: +371 7320300, +371 7320800
Fakss: +371 7325600
E-pasts: info@triarobit.com

BIZNESĀ PIEDĀVĀJUMI

Vēlas pirkt

◆ (1921) Lielbritānijas kompānija vēlas atrast Latvija kompānijas, kuras īsos termiņos varētu izgatavot mazas līdz vidēji lielas precizitātes rezerves daļas.
Mr Paul Duffy
United Kingdom
t.44 1844 272648 f.44 1844 272211
Paul.Duffy@Molins.com
Avots: Latvijas Attīstības aģentūra

◆ (1922) Itālijas kompānija vēlas pirkt dārza koka mēbeļu komplektus.
Mr Francesco Guerrasio
Italia f.39 081 9535625
f.guerrasio@yahoo.com
Avots: Latvijas Attīstības aģentūra

◆ (1943) Singapūras kompānija vēlas pirkt dažādus produktus un iekārtas medicīnai un skaistumkopšanai. Lūdz sūst katalogus un pilnu informāciju par piedāvātajiem produktiem.
Mr Bernard Ong
808 French Road #07-163
Kitchener Complex Singapore 200808
t.65 4817092 f.65 4817095
bbipl@asiaone.com
Avots: Latvijas Attīstības aģentūra

◆ (1929) Korejas kompānija meklē piegādātājus, kuri varētu piegādāt balkus un citus kokmateriālus, arī būvkokus no lapu un skuju koksnes.
Mr Chong Seok Cho
Korea samtraco@kornet.net
Avots: Latvijas Attīstības aģentūra

Vēlas sadarboties

◆ (1781) Čehu firmas īpašnieks, kurš specializējies stikla Ziemassvētku dekorējumu ražošanā (roku darbs), pārdod savu firmu, ieskaitot know-how. Plānotais 2001. gada apgrozījums – 0.9 milj. eiro; 90% tiks eksportēts uz Eiropu.
Mr Josef Jirsa Ronovska
1467, 47001 Ceska Lipa Czech Republic
t.420723205079 f.420425825708
jirsa@cinet.cz
Avots: EIC

◆ (1783) Bulgārijas firma, kura specializējies elektriskās enerģijas apakšstaciju iekārtu un aparātu dizainā, uzstādīšanā un testēšanā, meklē sadarbības partnerus.
Mr Vladimir Fuchedjiev
3 Alen mark str.
6000 Stara Zagora Bulgaria
t.3594241836 f.3594277735
Fuchedjiev@bulgaria.com
Avots: EIC